

Література

1. Віндюк П. А., Волкова С. С. Використання рухливих ігор у фізичній реабілітації дітей з інтелектуальними порушеннями. *Проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 7. С. 26–29.
2. Гузак О. Ю., Сабадош М. В. Рухливі ігри як засіб реабілітації дітей з особливими потребами. *Україна. Здоров'я нації*. 2018. № 3/1 (51). С. 20–22.
3. Демчук С. Соціальна інтеграція та реабілітація неповносправних школярів засобами фізичного виховання. Львів : Укр. технології, 2022. 147 с.
4. Івахненко А. А. Корекція та розвиток психомоторної функції глухих дітей молодшого шкільного віку засобами рухливих ігор : монографія. Запоріжжя : ЗНТУ, 2014. 214 с.
5. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навч.-метод. посіб. / за ред. О. В. Чеботарьової, О. І. Мякушко. Київ : ІСПП ім. Миколи Ярмаченка, 2020. 558 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-45>

ІГРИ-ДРАМАТИЗАЦІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВИРАЗНОСТІ МОВЛЕННЯ В ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ДИЗАРТРІЄЮ

Шостак Ольга Олександрівна

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної
освіти імені проф. Т. І. Поніманської*

*Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Абрамчук Олена Юрійвна

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

*Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Мовлення – провідний засіб комунікації й соціалізації дитини. Його виразність забезпечує емоційність, образність та інтонаційну насиченість висловлювання. Проте в дітей дошкільного віку з дизартрією формування виразності мовлення ускладнене через порушення

артикуляційної моторики, дихання, голосоутворення, темпу й ритму мовлення.

Актуальність дослідження полягає в зростанні кількості дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями, зокрема з дизартрією, що ускладнює розвиток комунікативної, пізнавальної та емоційної сфер. Один з ефективних методів розвитку виразності в дошкільників із мовленнєвими порушеннями – використання ігор-драматизацій, що поєднують мовленнєву практику з емоційною та руховою активністю дітей. Проблема формування виразності мовлення в дітей із дизартрією через ігри-драматизації малодосліджена й потребує подальшого наукового осмислення. Окремі її аспекти вивчали Смолянова Н. [5], Шостак О. [6]. та ін.

Мета дослідження – з'ясувати роль ігор-драматизацій у процесі формування виразності мовлення в дітей дошкільного віку з дизартрією.

Виразність мовлення – це комплекс просодичних і мовленнєвих характеристик, що забезпечує емоційне забарвлення висловлювання, підвищує його вплив на співрозмовника, створює умови для повноцінного спілкування [3]. До основних компонентів виразності належать: інтонація, ритм, темп, логічний наголос, паузування, сила та тембр голосу. У дітей із дизартрією саме просодична сторона мовлення зазнає найбільших порушень, що ускладнює комунікацію.

Дизартрію трактують як розлад вимовної та просодичної сторони мовлення, обумовлений ураженням нервової системи, що зумовлює недостатність іннервації мовленнєвої мускулатури [5]. У таких дітей страждають артикуляція, сила голосу, тембр, ритм, інтонаційне забарвлення. Просодичні компоненти мовлення (мелодика, темп, наголос, паузування) розвиваються сповільнено, що негативно впливає на емоційність і комунікативну результативність мовлення. У дітей із дизартрією часто відзначається збіднений словниковий запас, труднощі у формуванні граматично правильних конструкцій, що негативно впливає на їх мовленнєвий розвиток. Науковці підкреслюють, що розвиток виразності мовлення має відбуватися цілеспрямовано, через використання спеціальних засобів та методів, зокрема ігор-драматизацій [1].

Просодика охоплює інтонаційні характеристики, мелодику, темп, ритм і наголос. У дітей із дизартрією спостерігаються труднощі у володінні цими засобами, що знижує якість комунікації. Формування просодичної виразності вимагає використання спеціальних методик: вправ на розвиток інтонації, імітаційних ігор, художнього слова та драматизаційних методів.

Ігри-драматизації – це особливий вид ігрової діяльності, у якій діти відтворюють сюжетні лінії казок, оповідань, створюють власні діалоги й інсценізації. Вони сприяють розвитку мовленнєвої виразності через поєднання мовленнєвої діяльності з рухами, мімікою, жестами. Завдяки емоційності та інтерактивності такі ігри стимулюють дітей із дизартрією більш активно включатися в мовленнєву практику. Ефективність ігор-драматизацій полягає в систематичному використанні різних форм роботи: інсценування знайомих казок, створення діалогів на задану тему, використання лялькового театру, імпровізації. У процесі гри діти вчаться регулювати темп мовлення, змінювати інтонацію відповідно до ролі, виділяти логічні наголоси, що сприяє розвитку просодики. Особливо важливе поєднання мовленнєвої діяльності з рухами, жестами, мімікою. Це сприяє кращому відтворенню емоційного змісту ролі, активізує увагу та творчу уяву дітей [6].

У сучасних дослідженнях доведено ефективність використання ігор-драматизацій у роботі з дітьми з дизартрією. Зокрема, Бабич Н. та Гарасимчук А. запропонували технологію формування виразності мовлення, що передбачає систему тренінгів з моделювання голосу, вправ на інтонаційну варіативність, розвиток мелодико-ритмічної організації мовлення. Їхні напрацювання безпосередньо корелюють із використанням ігор-драматизацій, оскільки ці ігри створюють умови для практичного засвоєння таких навичок у природному ігровому середовищі [1].

Зінчук Т. і Бутузова Л. зосереджують увагу на дизартрії як комплексному мовленнєвому розладі, що охоплює порушення артикуляції, моторики й комунікації. Авторки підкреслюють необхідність раннього корекційного втручання, що підтверджує доцільність упровадження ігор-драматизацій як засобу одночасного розвитку просодики та комунікативних умінь [2].

Плавун Т. досліджує особливості мовлення старших дошкільників із дизартрією та визначає найбільш уразливі аспекти: нечітку артикуляцію, порушення інтонаційної виразності, обмежений словниковий запас. Ці дані стають підґрунтям для нашого висновку, що ігри-драматизації – ефективний інструмент для відновлення цілісності мовленнєвого процесу [3].

Плаксієв М. розглядає нетрадиційні методи корекції мовленнєвих порушень, зокрема арт-терапію, казкотерапію та фізичні вправи. Вона наголошує на важливості емоційної залученості дітей у корекційний процес, що збігається з методикою ігор-драматизацій, де навчання відбувається у творчій ігровій формі [4].

Смольянова Н. зосереджує увагу на розвитку просодичних компонентів мовлення дітей із дизартрією засобами інтерактивних

технологій. Вона показує, що інтерактивні методи стимулюють розвиток інтонаційної виразності, ритму й темпу, що цілком відповідає завданням ігор-драматизацій у формуванні виразного мовлення [5].

На загал, використання ігор-драматизацій підвищує рівень виразності мовлення в дітей дошкільного віку з дизартрією: покращується інтонаційна виразність, чіткість артикуляції, розширюється словниковий запас, зростає мотивація до спілкування. Також підвищується впевненість дошкільників у власних мовленнєвих можливостях, що позитивно впливає на їх соціалізацію.

Розвиток виразності мовлення в дітей дошкільного віку з дизартрією – складне, але надзвичайно важливе завдання сучасної спеціальної педагогіки. Дієвим засобом вважаємо ігри-драматизації, що поєднують навчання з грою, створюють умови для активної участі дітей у мовленнєвій діяльності. Використання цього методу сприяє покращенню просодики, розвитку комунікативних навичок, підвищенню впевненості у власних можливостях.

Отже, систематичне впровадження ігор-драматизацій у логопедичну практику забезпечує значні позитивні зміни в мовленнєвому розвитку дошкільників із дизартрією, що підтверджено сучасними науковими дослідженнями.

Література

1. Бабич Н. М., Гарасимчук А. І. Технологія формування виразності мовлення у дітей із мовленнєвим дизонтогенезом. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 14 (28). С. 856–868.
2. Зінчук Т. С., Бутузова Л. П. Особливості мовленнєвого розвитку дітей з дизартрією. *Modern Problems of Science and Technology: Prospects for Further Development*. 2024. С. 147–150.
3. Плавун Т. Ю. Особливості мовлення дітей старшого дошкільного віку з дизартрією. *Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти* : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол. : Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2024. С. 149–152.
4. Плаксіє М. Б. Нетрадиційні методи корекції мовленнєвих порушень дітей старшого дошкільного віку : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр». Чернівці, 2024. 84 с.
5. Смольянова Н. А. Розвиток просодичних компонентів мовлення у старших дошкільників з дизартрією засобами інтерактивних технологій : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр». Кривий Ріг, 2023. 69 с.

6. Шостак О. Формування виразного мовлення в дошкільників із дизартрією в процесі ігор-драматизацій. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61, т. 3. С. 308–313.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-46>

ШЛЯХИ КОРЕКЦІЇ ДИСЛАЛІЇ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ЛОГОРИТМІКИ

Шостак Ольга Олександрівна

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної
освіти імені проф. Т. І. Поніманської
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Прит Марина Андріївна

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Питання застосування логоритміки в корекції дислалії на сучасному етапі здобуло надзвичайну актуальність, адже логопедична ритміка поєднує мовленнєві вправи з рухом і музикою, створюючи природні умови для розвитку правильної звуковимови. Дослідження І. Зятіної [4], М. Коваленко [6], Л. Конюк [2], В. Найдич [2], Г. Хілько [4], О. Шпирної [6] засвідчують, що логоритміка допомагає одночасно впливати на дихання, голос, артикуляцію та ритм мовлення, що особливо важливо для дітей молодшого шкільного віку. Логоритмічні заняття сприяють розвитку уваги, пам'яті, координації рухів та емоційної сфери, що робить процес корекції більш ефективним і цікавим для дитини. Заняття з логоритміки також знижують мовленнєве напруження, формують позитивне ставлення до навчання і створюють умови для активної участі дітей у комунікації. Саме тому логоритміка – це сучасний і результативний шлях комплексного впливу для корекції дислалії та гармонійного розвитку мовленнєвої діяльності учнів початкових класів.

Мета дослідження – розглянути шляхи корекції дислалії в молодших школярів засобами логоритміки.